

Bachelor-thesis

Diana van Dijk (studentnummer 3332918, DvD), Dietske de Ridder (studentnummer 3452115, DdR), Cindy van der Stee (studentnummer 3448819, CvdS).

Universiteit Utrecht

Bachelorthesis begeleidster: Dr. K. L. Buist

18 juni 2010

Samenvatting

Via lineaire regressievergelijkingen is gekeken naar de invloed van competentiebeleving op internaliserend en externaliserend probleemgedrag en naar de invloed van opvoedgedrag van vader en moeder op externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes. De steekproef bestond uit 574 leerlingen tussen de tien en de veertien jaar uit groep acht en de brugklas. Probleemgedrag, competentiebelevingen en opvoedgedrag werden met verschillende vragenlijsten gemeten.

Minder competentiebeleving met betrekking tot schoolvaardigheden bleek te leiden tot meer externaliserend probleemgedrag bij meisjes. Daarnaast leidde minder competentiebeleving met betrekking tot sociale acceptatie tot meer internaliserend probleemgedrag, bij zowel jongens als meisjes. Ook leidde een lager gevoel van eigenwaarde tot zowel meer internaliserend, als meer externaliserend probleemgedrag, dit effect was bij meisjes het sterkst.

Wat betreft opvoedgedrag bleek dat hoe strenger vaders van jongens zijn, hoe meer externaliserend probleemgedrag jongens lieten zien. Hoe meer autonomie moeders hun dochters boden, hoe meer externaliserend probleemgedrag zij lieten zien (dit resultaat was trend-significant). Het bieden van meer toezicht door vaders heeft het effect bij jongens dat zij meer externaliserend probleemgedrag vertoonden, maar bij meisjes juist dat zij minder externaliserend probleemgedrag lieten zien. Het bieden van meer toezicht door moeders zorgde bij jongens en meisjes voor minder externaliserend probleemgedrag. Deze bevindingen worden besproken in de discussie.

Keywords: internaliserend & externaliserend probleemgedrag, competentiebeleving, opvoedgedrag.

Abstract

The two aims of this study were to investigate the role of early adolescents' competence beliefs on internalizing and externalizing problem behaviour, and to investigate the role of parenting behaviour on externalizing problem behaviour.

The sample consisted of 574 students between ten and fourteen years old, from the sixth grade of (Dutch) elementary schools and the first year of high-school. Problem behaviour, self-concept and parenting behaviour were measured using questionnaires. Linear regression analyses showed the following results:

Low academic self-concept was linked to more externalizing behaviour in girls, while low perceived social acceptance was linked to more internalizing behaviour for boys and girls. A low general self-esteem led to both internalizing and externalizing behaviour, this effect was also strongest for girls.

The more fathers of sons applied strict discipline, the more externalizing behaviour their sons showed. Furthermore, the more mothers applied autonomy as a parenting style the more externalizing behaviour their daughters showed (this result was trend-significant). When fathers used more monitoring boys showed more externalizing behaviour but girls showed less externalizing problem behaviour. If mothers used more monitoring both girls and boys showed less externalizing behaviour. All of these findings are further discussed in the discussion section.

Keywords: internalizing & externalizing behaviour, competence beliefs, parenting behaviour.

Inleiding

De adolescentie is voor veel jeugdigen een uitdagende en stressvolle overgangstijd in de ontwikkeling. De stress die deze tijd met zich meebrengt vergroot het risico op internaliserend en externaliserend probleemgedrag (Rönnlund & Karlsson, 2006). In dit onderzoek wordt gekeken naar de invloed van competentiebeleving van jongens en meisjes en het opvoedgedrag van ouders op probleemgedrag van jeugdigen.

Competentiebeleving en internaliserend probleemgedrag (DVD)

Internaliserend probleemgedrag neemt toe in de adolescentie (Moffitt, 1990; Roberts, Andrews, Lewinsohn, & Hops, 1990, zoals geciteerd in Besser & Blatt, 2007) en kan een blijvend effect hebben op het sociale en emotionele welzijn van een individu (Hughes & Gullone, 2008). Internaliserend probleemgedrag is onder te verdelen in drie categorieën: teruggetrokken gedrag, angsten, depressie en somatische klachten (Achenbach, 1985, zoals geciteerd in Lahey et al., 2004). Vooral meisjes hebben een neiging tot het ontwikkelen van (klinisch) internaliserend probleemgedrag (Besser & Blatt, 2007; Rönnlund & Karlsson, 2006).

Competentiebelevingen zijn een reflectie van de vaardigheden van een kind op verschillende levensgebieden en worden gevormd door de feedback van belangrijke personen in de omgeving van het kind (Sebastian, Burnett, & Blakemore, 2008). Competentiebeleving heeft volgens Marsh, Parada, en Ayotte (2004) invloed op verschillende levensgebieden, waaronder: schoolvaardigheden, sociale acceptatie en gevoel van eigenwaarde. Ontevredenheid over de schoolprestaties, afwezigheid van goede vrienden en een laag gevoel van eigenwaarde zijn voorspellers voor internaliserend probleemgedrag (Pelkonen, Marttunen, & Aro, 2003).

Jeugdigen die aangeven internaliserend probleemgedrag te ervaren, rapporteren zich minder competent te voelen met betrekking tot schoolresultaten (Cole, Martin, Peeke, Seroczynski, & Fier, 1999; Cole, Martin, & Powers, 1997), wat veroorzaakt kan worden doordat verminderde schoolprestaties beïnvloed worden door depressie en angsten (Lewinsohn et al., 1994, zoals geciteerd in Ansary & Luthar, 2009; Gibb & Coles, 2005, zoals geciteerd in Roberts et al., 2010). Berg en Klinger (2009) tonen in hun onderzoek aan dat het ervaren van competentie op het gebied van schoolprestaties meer dan de helft van de variantie in internaliserend probleemgedrag verklaard. Wat betreft schoolvaardigheden hebben jongens een hogere competentiebeleving dan meisjes (Kling, Hyde, Showers, & Buswell, 1999).

Naast een lage perceptie van schoolprestaties hangt ook een laag gevoel van sociale acceptatie samen met internaliserend probleemgedrag (Cole, 1990b, zoals geciteerd in Berg & Klinger, 2009), voornamelijk bij meisjes (Räty, Larsson, Söderfeldt, & Wilde Larsson, 2005).

Er is dan ook een relatie tussen internaliserend probleemgedrag en een lage kwaliteit van vriendschappen (Kim, Conger, Elder Jr, & Lorenz, 2003; Schwartz-Mette & Rose, 2009). Hieruit ontstaat het vermoeden dat jeugdigen die zich op sociaal gebied minder geaccepteerd voelen ook eerder internaliserend probleemgedrag zullen vertonen.

Tot slot hangt ook een laag gevoel van eigenwaarde samen met internaliserend probleemgedrag (Cole et al., 1997; Crocker & Wolfe, 2001; Hughes & Gullone, 2008; Smári, Pétursdóttir, & Þorsteinsdóttir, 2001). Dit verband blijkt volgens Hoffman, Cole, Martin, Tram, en Seroczynski (2000) sterker te zijn bij meisjes, zij hebben een lager gevoel van eigenwaarde en geven hierbij ook zelf meer internaliserend probleemgedrag aan.

Bovenstaande literatuurbeschuwing leidt tot het eerste doel van dit onderzoek: het beschrijven van de invloed van competentiebeleving (met betrekking tot: sociale acceptatie, gevoel van eigenwaarde en schoolvaardigheden) op internaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in de vroege adolescentie. De hypothesen die hierbij aansluiten zijn: (1) lagere competentiebeleving met betrekking tot schoolvaardigheden vergroot bij jongens (meer dan bij meisjes) de kans op internaliserend probleemgedrag; (2) lagere sociale acceptatiebeleving vergroot bij meisjes (meer dan bij jongens) de kans op internaliserend probleemgedrag; (3) een lager gevoel van eigenwaarde vergroot bij meisjes (meer dan bij jongens) de kans op internaliserend probleemgedrag.

Competentiebeleving en externaliserend probleemgedrag (DdR)

Achenbach (1990) definieert externaliserend probleemgedrag als gedrag dat anderen schaadt of verstorend is, zoals impulsiviteit, achterdocht, destructief gedrag, driftbuien en extreme bewegelijkheid (zoals geciteerd in Henricsson & Rydell, 2006). Externaliserend probleemgedrag komt meer voor bij jongens, zo blijkt uit zelfrapportage onder jeugdigen in het onderzoek van Vollebergh en collega's (2006).

Een lagere competentiebeleving op de verschillende levensgebieden hangt bij jeugdigen samen met externaliserend probleemgedrag (Broberg et al., 2001; Muris, Meesters, & Fijen, 2003; Wild, Flisher, Bhana, & Lombard, 2004; Ybrandt, 2008). Zowel jongens als meisjes met een lage competentiebeleving zullen eerder externaliserend probleemgedrag vertonen, dan jeugdigen met een gemiddelde tot hoge competentiebeleving (Leadbeater, Kuperminc, Blatt, & Hertzog, 1999).

Taylor, Davis-Kean, en Malanchuk (2007) beschrijven dat jeugdigen die op het gebied van schoolvaardigheden een lage competentiebeleving hebben, meer externaliserend probleemgedrag laten zien. Ook Vannatta, Gartstein, Zeller, en Noll (2009) vinden dit verband,

maar vinden daarnaast ook een samenhang tussen een lage sociale competentiebeleving en externaliserend probleemgedrag. Uit onderzoek van Hay (2000) en Van Welzenis (1997) blijkt echter dat jeugdigen die wegens externaliserend probleemgedrag van school zijn gestuurd, een lagere competentiebeleving hebben op het gebied van schoolvaardigheden, maar daarnaast juist een hogere competentiebeleving op het gebied van sociale acceptatie door leeftijdsgenoten. Vanatta en collega's (2009) hebben in tegenstelling tot Hay (2000) en Van Welzenis (1997) hun onderzoek binnen de schoolcontext uitgevoerd en niet bij kinderen die van school zijn gestuurd, wat mogelijk het gevonden verschil zou kunnen verklaren. Binnen de schoolcontext lijkt de competentiebeleving meer consistent over deze verschillende levensgebieden.

In het onderzoek van Wild en collega's (2004), onder adolescenten in de hogere jaren van het middelbaar onderwijs in Zuid-Afrika, leek een lager gevoel van eigenwaarde bij jongens geen invloed te hebben op de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag. Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt, en Caspi, (2005) beschrijven echter drie afzonderlijke studies waarin een laag gevoel van eigenwaarde de kans vergroot op het ontstaan van externaliserend probleemgedrag.

Het tweede doel van het onderzoek is nagaan wat de invloed is van competentiebeleving op externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in de vroege adolescentie. Dit doel wordt getoetst aan de hand van de volgende hypothesen: (1) een lagere competentiebeleving op de het gebied van schoolvaardigheden vergroot de kans op externaliserend probleemgedrag voor zowel jongens als meisjes; (2) een lagere competentiebeleving op de het gebied van sociale acceptatie vergroot de kans op externaliserend probleemgedrag voor zowel jongens als meisjes; (3) een lager gevoel van eigenwaarde vergroot de kans op externaliserend probleemgedrag voor zowel jongens als meisjes.

Opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag (CvdS)

Opvoedgedrag wordt gedefinieerd als een noodzakelijke vaardigheid van ouders richting het kind (Williams et al., 2009). Negatieve factoren op het gebied van opvoedgedrag, zoals weinig betrokkenheid vanuit ouders richting het kind, kunnen van invloed zijn op de ontwikkeling van probleemgedrag (Beyers, Bates, Pettit, & Dodge, 2003; Deault, 2009; Green, Stanley, & Peters, 2010; Hiramura et al., 2010) en is volgens Baker en Heller (1996) en Daniel, Prue, Taylor, Thomas, en Scales (2009) zelfs één van de belangrijkste oorzaken om externaliserend probleemgedrag te ontwikkelen.

Opvoedgedrag kan worden onderverdeeld in twee mogelijke constructen: ondersteuning (bestaande uit betrokkenheid, aandacht en warmte) en controle (bestaande uit toezicht,

strengheid en autonomie; waar dit onderzoek zich op zal richten), waarvan beide van invloed zijn op probleemgedrag (Reitz, Deković, & Meijer, 2006). Gebleken is dat ondersteunend opvoedgedrag, in tegenstelling tot controlerend opvoedgedrag, minder probleemgedrag teweeg brengt bij jeugdigen (Shams & Williams, 1995).

Wanneer streng opvoedgedrag wordt gehanteerd door ouders, kan externaliserend probleemgedrag het gevolg zijn bij jeugdigen (Bailey, Hill, Oesterle, & Hawkins, 2009; Williams et al., 2009). Het bieden van minder autonomie door beide ouders kan juist bij meisjes probleemgedrag teweeg brengen, terwijl het toepassen van minder toezicht juist bij jongens probleemgedrag tot gevolg heeft (Coley & Hoffman, 1996). Tot slot zeggen Vieno, Nation, Pastore, en Santinello, 2009, dat kennis van ouders over toezicht en het weinig toepassen hiervan (Bates, Pettit, Dodge, & Ridge, 1998) het ontwikkelen van externaliserend probleemgedrag bij zowel jongens als meisjes tot gevolg kan hebben.

Verschillende opvoedingsstijlen kunnen externaliserend probleemgedrag teweeg brengen bij jeugdigen, met name wanneer moeders gebruik maken van toezicht en vaders meer een strenge opvoedingsstijl hanteren (Pereira, Canavarro, Cardosa, & Mendonca, 2008). Wanneer moeders binnen een klinische populatie een strenge opvoedingsstijl hanteren, zal dit volgens Maniadaki, Sonuga-Barke, en Kakouros, (2005) externaliserend probleemgedrag tot gevolg hebben. Wanneer jeugdigen gediagnosticeerd zijn met externaliserend probleemgedrag heeft dit mogelijk tot gevolg dat moeders een meer strenge opvoedingsstijl hanteren.

Aansluitend op de bovenstaande literatuur is het derde doel van dit onderzoek: nagaan wat de invloed is van opvoedgedrag (m.b.t. strengheid, autonomie en toezicht) op externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in de vroege adolescentie. De hieruit voortvloeiende hypothesen zijn: (1) strenger opvoedgedrag door vaders en moeders zorgt voor meer externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes (2) het bieden van minder autonomie door vaders en moeders zorgt voor meer externaliserend probleemgedrag, dit effect is sterker bij meisjes dan bij jongens (3) het toepassen van meer toezicht door moeders zorgt voor meer externaliserend probleemgedrag, dit effect is sterker bij jongens dan bij meisjes.

Methoden

Onderzoeksdesign

Kenmerken van de steekproef. In dit cross-sectionele survey onderzoek werden participanten door middel van een vragenlijst onderzocht. Het onderzoek werd afgenomen bij

574 leerlingen tussen de tien en veertien jaar, de gemiddelde leeftijd was 12,02 jaar (SD .765), waarvan 335 (58.4%) leerlingen in groep acht van het regulier basisonderwijs en 239 (41.6%) leerlingen in de eerste klas van het regulier voortgezet onderwijs (20,3% vmbo, 28,7% havo en 51,1% vwo/atheneum of gymnasium) zaten. Van de jeugdigen waren er 290 (50.5%) meisjes en 283 (49.3%) jongens (van één participant waren deze gegevens onbekend).

Procedure. De jeugdigen werden select geworven door 19 scholen te zoeken in heel Nederland die (op vrijwillige basis) mee wilden werken aan dit onderzoek. De scholen werden door studenten van de Universiteit Utrecht (telefonisch) benaderd voor medewerking aan het onderzoek. De ouders van de leerlingen ontvingen een brief die hen informeerde over het onderzoek en waarin hen gevraagd werd om aan te geven wanneer de jeugdige niet deel mocht nemen. De metingen werden in twee delen door studenten van de Universiteit Utrecht afgenomen in de klas van de leerlingen op een reguliere lesdag.

Meetinstrumenten

Internaliserend en Externaliserend probleemgedrag. De Nederlandse versie (Verhulst, Ende, & Koot, 1997) van de Youth Self Report (YSR; Achenbach, 1991) werd gebruikt om informatie te verkrijgen over het internaliserend en externaliserend (klinisch) probleemgedrag van de jeugdigen. Vanuit de YSR werden in dit onderzoek de probleemschalen gebruikt. Bij de 53 items (waarvan één item opgedeeld was in a t/m g) vulde de jeugdige een driepunts Likertschaal in en gaf zo aan hoe een item van toepassing was de afgelopen zes maanden. Zo ontstond er een totaalscore voor internaliserend tussen de 29 en de 87 en voor externaliserend tussen de 30 en de 90. De items in dit onderzoek hadden betrekking op vijf schalen. De volgende subschalen vormden samen de factor internaliserend probleemgedrag ($\alpha = .89$): teruggetrokken gedrag ("Ik ben verlegen"), angstig of depressief gedrag ("Ik ben zenuwachtig of gespannen"), of het vertonen van lichamelijke klachten ("Ik voel me oververmoeid"). Daarnaast vormden de volgende subschalen samen de factor externaliserend probleemgedrag ($\alpha = .81$): delinquent gedrag ("Ik lieg of bedrieg") en agressief gedrag ("Ik vecht veel").

Competentiebeleving. Binnen dit onderzoek werden drie schalen van de Competentiebelevingsschaal voor Kinderen (CBSK; Straathof & Treffers, 1989; Veerman, Straathof, Treffers, Van den Bergh, & Ten Brink, 1997) gebruikt, dit is de Nederlandse versie van de Self-Perception Profile for Children (SPPC; Harter, 1985). Deze vragenlijst onderzoekt de competentiebeleving van kinderen tussen de acht en twaalf jaar. De drie schalen die werden gebruikt bestonden uit zes items en werden onderverdeeld in: schoolvaardigheden ("Sommige kinderen vergeten vaak wat ze geleerd hebben" / "Andere kinderen kunnen gemakkelijk alles

onthouden”), sociale acceptatie (“Sommige kinderen hebben een heel stel vrienden” / “Andere kinderen hebben niet zo veel vrienden”) en gevoel van eigenwaarde (“Sommige kinderen zijn erg blij met hoe ze zijn” / “Andere kinderen zouden graag anders willen zijn”). Per schaal kon het kind een totaalscore krijgen tussen de 6 en de 24.

In de CBSK moest de jeugdige per item uit twee stellingen de meest passende kiezen en vervolgens aangeven of de stelling een beetje of helemaal waar was, waarbij een hogere score een hogere competentiebeleving aangeeft. De interne consistentie van de schalen betrof voor schoolvaardigheden $\alpha = .77$, sociale acceptatie $\alpha = .83$ en gevoel van eigenwaarde $\alpha = .80$.

Opvoedgedrag. De Parental Behavior Questionnaire (PBQ; Wissink, Deković, & Meijer, 2006) werd gebruikt om controlerend opvoedgedrag van ouders te beschrijven. Voor dit onderzoek werden de schalen strengheid (“Hoe vaak is je vader/moeder streng?”) en autonomie (“Hoe vaak vindt je vader / moeder dat je iets wel zelf kan?”) gebruikt, gemeten aan de hand van 10 items. Deze items werden beantwoord op een vijfpunts Likertschaal. Per schaal kon een kind een totaalscore tussen de 10 en de 50 krijgen. De vragenlijst was voor strengheid van moeder ($\alpha = .65$), strengheid van vader ($\alpha = .69$), autonomie van moeder ($\alpha = .54$) en autonomie van vader ($\alpha = .63$) intern consistent.

Ouderlijk Toezicht. De Vragenlijst Toezicht Houden (VTH; Brown, Mounts, Lamborn, & Steinberg, 1993) meet de ervaring van ouderlijk toezicht bij jeugdigen en werd apart afgenomen voor moeder en vader. Op de VTH kon de jeugdige een totaalscore krijgen tussen de 6 en de 24. De antwoordcategorieën bestonden uit een vierpunts Likertschaal met als mogelijkheden: ik vertel daar niets (1), weinig (2), veel (3), alles (4) over. Een hogere score indiceerde een grotere mate van toezicht. De vragenlijst bestond uit zes items, waaronder de vraag “Weten je ouders wie je vrienden zijn?”. De interne consistentie van de VTH in dit onderzoek werd vastgesteld op $\alpha = .85$ voor moeder en $\alpha = .85$ voor vader.

Resultaten

Via drie lineaire regressievergelijkingen is gekeken naar de invloed van competentiebeleving op internaliserend en externaliserend probleemgedrag en naar de invloed van opvoedgedrag van vader en moeder op externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes. Hierbij werd apart gekeken naar drie levensgebieden binnen competentiebeleving, te weten: schoolvaardigheden, sociale acceptatie en het gevoel van eigenwaarde. Binnen opvoedgedrag werd gekeken naar strengheid, autonomie en toezicht van vader en moeder. De relevante variabelen zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken voor Internaliserend en Externaliserend Probleemgedrag, Competentiebeleving en Opvoedgedrag van Vader en Moeder

	Jongens (N = 283)			Meisjes (N = 290)		
	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Internaliserend Probleemgedrag	257	36.83	6.54	265	39.43	8.15
Externaliserend Probleemgedrag	278	38.93	5.86	280	37.15	4.76
Competentiebeleving						
Schoolvaardigheden	273	17.78	3.40	280	16.87	3.58
Sociale acceptatie	275	18.88	3.46	282	18.66	3.97
Gevoel van eigenwaarde	277	20.35	3.10	282	19.45	3.57
Opvoedgedrag vader						
Strengheid	271	13.72	3.21	277	12.84	3.21
Autonomie	266	17.30	2.84	269	16.97	2.68
Toezicht	269	18.88	3.69	273	18.96	3.96
Opvoedgedrag moeder						
Strengheid	275	13.93	2.98	280	13.41	3.29
Autonomie	272	17.46	2.57	286	17.30	2.53
Toezicht	282	19.21	3.67	281	20.05	3.50

Noot: Verschillen in aantal respondenten komen voort uit missende items in de afgenomen vragenlijsten.

Competentiebeleving en internaliserend probleemgedrag (DVD)

In Tabel 2 worden de resultaten weergegeven van de eerste multiple lineaire regressie. Er werd een significant negatief effect gevonden van sociale acceptatie op internaliserend probleemgedrag, voor zowel jongens ($\beta = -.17, p < .05$), als voor meisjes ($\beta = -.20, p < .01$). Dit betekent dat minder sociale acceptatie leidt tot meer internaliserend probleemgedrag bij zowel jongens als meisjes.

Daarnaast is er een significant negatief effect gevonden van gevoel van eigenwaarde op internaliserend probleemgedrag, voor zowel jongens ($\beta = -.24, p < .01$), als voor meisjes ($\beta = -.50, p < .01$). Minder gevoel van eigenwaarde leidt tot meer internaliserend probleemgedrag. Bij meisjes was dit effect sterker dan bij jongens.

Het effect van competentiebeleving met betrekking tot schoolvaardigheden op internaliserend probleemgedrag bleek niet significant, voor zowel jongens als meisjes.

Tabel 2

Regressie van Competentiebeleving op Internaliserend Probleemgedrag, apart voor Jongens (n = 242) en Meisjes (n = 249)

	Internaliserend Probleemgedrag					
	Jongens			Meisjes		
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Schoolvaardigheden	-.00	.13	-.00	-.09	.13	-.04
Sociale acceptatie	-.31	.13	-.17*	-.42	.12	-.20**
Gevoel van eigenwaarde	-.50	.16	-.24**	-1.13	.14	-.50**

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Noot: jongens $R^2 = .13$ ($p < .01$); meisjes $R^2 = .41$ ($p < .01$).

Competentiebeleving en externaliserend probleemgedrag (DdR)

De resultaten van de tweede multiple lineaire regressie worden weergegeven in Tabel 3. Er werd voor meisjes een negatief significant effect gevonden van schoolvaardigheden op externaliserend probleemgedrag ($\beta = -.14$, $p < .05$). Bij jongens bleek het effect niet significant te zijn. Dit betekent dat minder competentiebeleving op het gebied van schoolvaardigheden leidt tot meer externaliserend probleemgedrag bij meisjes.

Er bleek een negatief significant effect te zijn van gevoel van eigenwaarde op externaliserend probleemgedrag, zowel voor jongens ($\beta = -.25$, $p < .01$) als voor meisjes ($\beta = -.38$, $p < .01$). Dit houdt in dat minder gevoel van eigenwaarde leidt tot meer externaliserend probleemgedrag, dit effect was het sterkst voor meisjes.

Het effect van competentiebeleving met betrekking tot sociale acceptatie op externaliserend probleemgedrag bleek niet significant.

Tabel 3

Regressie van Competentiebeleving op Externaliserend Probleemgedrag, apart voor Jongens (n=262) en Meisjes (n=264)

	Externaliserend Probleemgedrag					
	Jongens			Meisjes		
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Schoolvaardigheden	-.01	.12	-.01	-.19	.08	-.14*
Sociale acceptatie	.13	.12	.08	.06	.08	.05
Gevoel van eigenwaarde	-.49	.15	-.25**	-.51	.09	-.38**

* $p < .05$; ** $p < .01$.

Noot: jongens $R^2 = .05$ ($p < .01$); meisjes $R^2 = .20$ ($p < .01$).

Opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag (CvdS)

Tabel 4

Regressie van Opvoedgedrag op Externaliserend Probleemgedrag apart voor Jongens en Vader (n = 257) en Meisjes en Vader (n = 249) en Jongens en Moeder (n = 260) en Meisjes en Moeder (n = 259)

	Externaliserend Probleemgedrag					
	Jongens			Meisjes		
	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β	<i>B</i>	<i>SE B</i>	β
Vader						
Strengheid	.38	.13	.21**	.22	.12	.15
Autonomie	-.24	.15	-.12	-.01	.13	.01
Toezicht	.27	.14	.17*	-.19	.10	-.16*
Moeder						
Strengheid	.07	.14	.04	.10	.12	.06
Autonomie	.10	.17	.04	.27	.14	.14+
Toezicht	-.71	.13	-.46**	-.25	.11	-.18*

+ $p < 0.1$. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Noot: jongens $R^2 = .19$ ($p < .01$); meisjes $R^2 = .17$ ($p < .01$).

Tabel 4 geeft de resultaten weer van de derde multiple lineaire regressie. Er werd een positief effect gevonden van strengheid van vaders op externaliserend probleemgedrag bij jongens ($\beta = .21$, $p < .01$). Voor meisjes was het gevonden effect niet significant. Dus hoe strenger vaders van jongens zijn, hoe meer externaliserend probleemgedrag jongens laten zien. Er werd geen significant effect gevonden van strengheid van moeders op zowel jongens als meisjes.

Autonomie van moeders heeft ook een positief effect op externaliserend probleemgedrag bij meisjes, dit effect was trend-significant ($\beta = .14$, $p < .1$). Voor jongens was het gevonden effect niet significant. Dus hoe meer autonomie moeders hun dochters bieden, hoe meer externaliserend probleemgedrag dochters laten zien. Er werd geen significant effect gevonden van autonomie van vaders op zowel jongens als meisjes.

Het effect van toezicht van vaders op externaliserend probleemgedrag was positief bij jongens ($\beta = .17$, $p < .05$), maar negatief bij meisjes ($\beta = -.16$, $p < .05$). Daarnaast was het effect van toezicht van moeder op externaliserend probleemgedrag bij zowel jongens ($\beta = -.46$, $p < .01$) als bij meisjes negatief ($\beta = -.18$, $p < .05$), dit effect was voor jongens het sterkst. Het bieden van meer toezicht door vaders heeft het effect dat jongens meer externaliserend

probleemgedrag gaan vertonen, maar bij meisjes juist dat zij minder externaliserend probleemgedrag vertonen. Het bieden van meer toezicht door moeders zorgt bij meisjes, maar vooral bij jongens voor minder externaliserend probleemgedrag.

Discussie

Competentiebeleving en internaliserend probleemgedrag (DvD)

Het eerste doel van dit onderzoek was aan de hand van drie hypothesen toetsen wat de invloed is van competentiebeleving op internaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in de vroege adolescentie. De eerste hypothese waarmee dit getoetst werd was: lagere competentiebeleving met betrekking tot schoolvaardigheden vergroot bij jongens (meer dan bij meisjes) de kans op internaliserend probleemgedrag. Dit effect blijkt voor zowel jongens als meisjes niet significant. Deze resultaten sluiten niet aan bij eerder onderzoek, dat wel een significant effect vond (Cole et al., 1999; Cole et al., 1997). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat voorgaande onderzoeken meestal meerdere meetmomenten hadden. Zo onderzochten Masten en collega's (2005) een niet-klinische groep en vonden dat lage schoolcompetentiebeleving op jongere leeftijd, op latere leeftijd wel internaliserend probleemgedrag veroorzaakte. Wellicht was het leeftijd- en tijdsbereik van ons onderzoek dan ook te beperkt om dit effect (op langere termijn) te vinden.

De tweede hypothese die getoetst is en deels aangenomen wordt was: lagere sociale acceptatiebeleving vergroot bij meisjes (meer dan bij jongens) de kans op internaliserend probleemgedrag. In ons onderzoek was het verschil in sociale acceptatiebeleving tussen jongens en meisjes klein, er valt dus niet te zeggen dat dit effect bij meisjes sterker was dan bij jongens. Dit sluit niet aan bij onderzoek van Cole (1990b, zoals geciteerd in Berg & Klinger, 2009) en Rätty en collega's (2005), die dit resultaat juist wel bij meisjes vonden. Het onderzoek van Rätty en collega's was gericht op jeugdigen met gezondheidsproblemen, wat ons onderzoek een verbreding op dat onderzoek maakt. Wanneer er dus (gezondheids)problemen spelen in het leven van de meisjes laten zij meer internaliserend probleemgedrag zien. Maar in een niet-klinische populatie, waarbij deze problemen niet of minder spelen, laten meisjes niet meer internaliserend probleemgedrag zien dan jongens (Besser & Blatt, 2007; Rönnlund & Karlsson, 2006).

De derde hypothese hield in dat een lager gevoel van eigenwaarde bij meisjes (meer dan bij jongens) de kans op internaliserend probleemgedrag vergroot. Uit ons onderzoek blijkt dat

deze hypothese aangenomen kan worden. Bij meisjes met een lager gevoel van eigenwaarde was er inderdaad een sterker effect te zien op internaliserend probleemgedrag dan bij jongens. Dit effect sluit aan bij eerder onderzoek, met name Hoffman en collega's (2000) vonden in hun onderzoek ook dat dit effect sterker was bij meisjes. Dit past binnen de onderzochte theorie van Hoffmann en collega's (2008), die aangeven dat een laag gevoel van eigenwaarde een significant effect heeft op internaliserend probleemgedrag. Hun onderzoek steunde de theorie dat een laag gevoel van eigenwaarde een symptoom is van internaliserend gedrag en dat het ook de oorzaak kan zijn van internaliserend gedrag.

Competentiebeleving en externaliserend probleemgedrag (DdR)

Het tweede doel van dit onderzoek was aan de hand van drie hypothesen kijken naar de invloed van competentiebeleving op externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in de vroege adolescentie. De eerste hypothese houdt in dat lagere competentiebeleving op het gebied van schoolvaardigheden de kans op externaliserend probleemgedrag voor zowel jongens als meisjes vergroot. In ons onderzoek wordt alleen voor meisjes een significant effect gevonden. Dit sluit niet aan bij voorgaand onderzoek, waarin echter vaak geen specifiek onderscheid gemaakt wordt tussen jongens en meisjes (Henricsson & Rydell, 2006; Taylor et al., 2007). Er zijn slechts enkele auteurs die dit onderscheid wel maken (o.a. Hay, 2003). Een mogelijke verklaring voor het gevonden resultaat is dat meisjes meer kritiek hebben (Luscombe & Riley, 2001, zoals geciteerd in Gentile et al., 2009) en krijgen (Dweck & Leggett, 1988; Eccles & Blumenfeld, 1985, zoals geciteerd in Gentile, et al., 2009) op hun academische presentaties, waardoor bij hen een lagere competentiebeleving ontstaat. Externaliserend probleemgedrag wordt dan gebruikt als verdedigingsmechanisme tegen gevoelens van schaamte (Tracy & Robins, 2003). Een verklaring voor het gevonden resultaat bij jongens kan zijn dat er in dit onderzoek naar algemene academische competentiebeleving is gekeken en niet naar competentiebeleving voor de verschillende schoolse vaardigheden. Zo zouden competentiebelevingen op het gebied van rekenvaardigheden, voor jongens, een grotere voorspellende waarde hebben op externaliserend probleemgedrag dan de algemene academische competentiebeleving (Hay, 2000).

De tweede hypothese wordt in zijn geheel niet ondersteund door de resultaten; een lagere competentiebeleving op het gebied van sociale acceptatie vergroot voor zowel jongens als meisjes niet de kans op externaliserend probleemgedrag. Er is voor beide partijen geen significant effect te zien, wat niet overeenkomt met eerder onderzoek. Vannatta en collega's (2009) vonden wel een significante invloed binnen dezelfde doelgroep, bij een grotere en

hierdoor meer betrouwbare steekproef. Pardini, Barry, Barth, Lochman, en Wells (2006) geven aan dat de discrepantie tussen de eigen competentiebeleving en de werkelijke sociale acceptatie door anderen wellicht belangrijker is voor het ontstaan van externaliserend probleemgedrag. Jeugdigen die een lage competentiebeleving hadden maar door de omgeving als sociaal competent werden gezien lieten vooral thuis meer externaliserend gedrag zien (Pardini et al., 2006). Het huidige onderzoek heeft binnen een schoolsetting plaatsgevonden, dit zou bij kunnen dragen aan een onderrapportage van externaliserend probleemgedrag.

De derde hypothese wordt wel in zijn geheel aangenomen; een lager gevoel van eigenwaarde vergroot de kans op externaliserend probleemgedrag voor zowel jongens als meisjes. Hiermee sluit ons onderzoek aan bij het onderzoek van Donnellan en collega's (2005). Faalervaringen op jonge leeftijd zorgen voor gevoelens van minderwaardigheid op het gebied van eigenwaarde en dit zou een katalysator kunnen zijn voor het ontwikkelen van externaliserend gedrag zoals agressie (Adler, 1956; Horney, 1950, zoals geciteerd in Donnellan et al., 2005). Het leeftijdsbereik en etnische samenstelling van de participantengroep in hun onderzoek was vergelijkbaar met dat van de participantengroep in ons onderzoek. Dit zou verklaren waarom onze resultaten het beste aansluiten bij de studies van Donnellan en collega's (2005) en minder bij ander onderzoek (Wild et al., 2004).

Opvoedgedrag en externaliserend probleemgedrag (CvdS)

Het laatste doel van dit onderzoek was nagaan wat de invloed is van opvoedgedrag op externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes in de vroege adolescentie. De eerste hypothese hield in dat strenger opvoedgedrag door vaders en moeders voor meer externaliserend probleemgedrag zorgt bij jongens en meisjes. Deze hypothese wordt deels ondersteund en had enkel een significant effect bij vaders van zonen. Maniadaki en collega's (2005) vonden in hun onderzoek dit resultaat binnen een klinische populatie en ook voor andere gezinsleden. Een mogelijke verklaring voor onze resultaten is dat onze populatie niet-klinisch was. Binnen een klinische populatie hanteren ouders een strengere aanpak, wat meer externaliserend probleemgedrag veroorzaakt. Het kan echter ook zo zijn dat externaliserend probleemgedrag een strenge opvoedingsstijl oproept bij beide ouders (Maniadaki et al., 2005).

De tweede hypothese was, wanneer beide ouders minder autonomie bieden, zorgt dit voor meer externaliserend probleemgedrag, dit effect is sterker bij meisjes dan bij jongens. Deze hypothese wordt niet aangenomen, want uit onze resultaten kwam juist een ander effect naar voren. Wanneer moeders meer autonomie bieden, laten meisjes meer externaliserend probleemgedrag zien, dit resultaat was trend-significant. Er is onderzoek dat hierbij aansluit

(Meeus, Branje, & Overbeek, 2004), maar ook onderzoek dat dit juist tegenspreekt (Bates, et al., 1998; Coley & Hoffman, 1996). Een opvoedingsstijl waarin moeders meer autonomie bieden kan tot gevolg hebben dat meisjes zich afzetten tegen de moeder en op die manier meer externaliserend probleemgedrag vertonen (Meeus et al., 2004). Een mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten bij vaders is dat zij waarschijnlijk minder bij de opvoeding betrokken zijn (Ramella & Sindoni, 1997, zoals geciteerd in, Vieno et al., 2009). Ook kan het zijn dat jongens en meisjes een andere ontwikkeling doorlopen en autonomie op een verschillende manier ervaren (Rutter, Caspi, & Moffit, 2003). Het is dus belangrijk om rekening te houden met sekseverschillen, omdat de gekozen opvoedingsstijl door ouders een ander effect kan hebben op jongens en meisjes (Rutter et al., 2003).

De laatste hypothese was: het bieden van meer toezicht door moeders heeft externaliserend probleemgedrag tot gevolg, dit effect is sterker bij jongens dan bij meisjes. Deze hypothese wordt verworpen omdat blijkt dat wanneer vaders juist meer toezicht toepassen, jongens meer externaliserend probleemgedrag vertonen en meisjes minder. Meer toezicht door moeders had het effect dat meisjes, maar vooral jongens minder externaliserend probleemgedrag vertonen. Dit sluit deels wel (Formoso, Nancy, Gonzales, & Aiken 2000; Vieno et al., 2009) en deels niet aan bij eerder onderzoek (Pereira et al., 2008). Net als bij autonomie zou een mogelijke verklaring voor de gevonden verschillen kunnen zijn dat jongens toezicht anders ervaren en dat toezicht bij hen zodoende een ander effect heeft. Daarnaast is het mogelijk dat externaliserende jongens juist vaderlijk toezicht uitlokken. Maniadaki en collega's (2005) geven in hun onderzoek ook aan dat wanneer jeugdigen externaliserende gedragingen vertonen dit bij ouders verschillende opvoedingsstijlen oproept.

Sterke punten en beperkingen

Ons geanonimiseerde en op vrijwillige basis afgenomen onderzoek is aan de hand van betrouwbare vragenlijsten afgenomen en kende een redelijk grote, landelijke steekproef. Ons onderzoek kijkt naar het effect op probleemgedrag binnen een niet-klinische groep in een schoolsetting, als aanvulling op voorafgaand onderzoek binnen klinische populaties (en onderzoek met proefopstellingen). Dit maakt ons onderzoek gemakkelijker vertaalbaar naar de dagelijkse praktijk. Het onderzoek is van maatschappelijke relevantie, omdat milde internaliserende en externaliserende symptomen een voorbode kunnen zijn voor toekomstig klinisch probleemgedrag (Wicks-Nelson & Israel, 2009). Jeugdigen en hun omgeving kunnen hiervan hinder ondervinden, daarom is het zo belangrijk dat dit vroegtijdig en laagdrempelig onderzocht en onderkend wordt.

De generaliseerbaarheid van de resultaten wordt mogelijk beperkt doordat dit onderzoek maar één meetmoment kende, het leeftijdsbereik binnen de selecte steekproef mogelijk te smal was en doordat de vragenlijsten door de jeugdigen zelf werden ingevuld. Er zijn verschillende onderzoekers die aangeven dat zelfrapportage waardevol en effectief is (o.a. Tick, Van der Ende, & Verhulst), maar ook enkelen die aangeven dat zelfrapportage kan verschillen van rapportage door mensen in de directe omgeving van de jeugdigen (Pardini et al., 2006).

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Een eerste aanbeveling voor vervolgonderzoek is het verbreden van de doelgroep en hierbinnen de verschillende leeftijdsgroepen vergelijken. Er zou in verder onderzoek (in Nederland) gekeken kunnen worden of de competentiebeleving van jeugdigen gelijk is met de perceptie van anderen over deze competentie. Daarnaast kan er gekeken worden naar de indirecte invloed van opvoedgedrag op de relatie tussen de competentiebeleving van jeugdigen en probleemgedrag. Wat betreft opvoedgedrag van ouders en het effect hiervan op externaliserend probleemgedrag zou in vervolgonderzoek verder gekeken kunnen worden naar mediërende variabelen die hierin meespelen, zoals het temperament van het kind. Ten slotte zou de invloed van de sociaal economische status en de gezinssamenstelling op de variabelen verder onderzocht kunnen worden.

Conclusie

Uit dit onderzoek blijkt dat competentiebeleving bijdraagt aan het ontwikkelen van zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag bij jongens en meisjes, en dat opvoedgedrag van ouders bijdraagt aan externaliserend probleemgedrag. Er is al uitgebreid onderzoek gedaan naar de verschillende constructen binnen dit onderzoek. Ons onderzoek zou dan ook bij kunnen dragen aan de actuele discussie binnen het onderzoeksveld (Kling et al., 1999; Marsh et al., 2004), of competentiebeleving als geheel of de verschillende deelaspecten (zoals deze in dit onderzoek zijn gemeten) probleemgedrag het beste voorspellen. Binnen het onderzoeksveld naar opvoedgedrag richt veel onderzoek zich enkel op het effect van moeders (Phares & Compas, 1992, zoals geciteerd in Hiramura et al., 2010). Het is daarom waardevol dat er binnen dit onderzoek naar het effect van het opvoedgedrag van beide ouders is gekeken. Uit dit onderzoek valt te concluderen dat het van belang is dat leerkrachten en hulpverleners opmerkzaam worden voor de competentiebelevingen van kinderen en hoe zij het opvoedgedrag van hun ouders ervaren. Belangrijk is dat leerkrachten en hulpverleners oog hebben voor deze variabelen en het effect die deze kunnen hebben op probleemgedrag.

Referenties

- Achenbach, T. M. (1991). *Manual for the Youth Self-Report and 1991 Profile*. Burlington: University of Vermont, Department of Psychiatry.
- Ansary, N. S., & Luthar, S. S. (2009). Distress and academic achievement among adolescents of affluence: A study of externalizing and internalizing problem behaviors and school performance. *Development and Psychopathology, 21*, 319-341.
- Bailey, J. A., Hill, K. G., Oesterle, S., & Hawkins, J. (2009). Parenting practices and problem behaviour across three generations: Monitoring, harsh discipline, and drug use in the intergenerational transmission of externalizing behavior. *Development Psychology, 45*, 1214-1226.
- Baker, B. L., & Heller, T. L. (1996). Preschool children with externalizing behaviors: Experience of fathers and mothers. *Journal of Abnormal Child Psychology, 4*, 150-153.
- Bates, J. E., Pettit, G. S., Dodge, K. A., & Ridge, B. (1998). Interaction of temperamental resistance to control and restrictive parenting in the developmental of externalizing behavior. *Developmental Psychology, 34*, 982-995.
- Berg, D. H., & Klinger, D. A. (2009). Gender differences in the relationship between academic self-concept and self-reported depressed mood in school children. *Sex Roles, 61*, 501-509.
- Besser, A., & Blatt, S. J. (2007). Identity consolidation and internalizing and externalizing problem behaviors in early adolescence. *Psychoanalytic Psychology, 24*, 126-149.
- Beyers, J. M., Bates, J. E., Pettit, G. S., & Dodge, K. A. (2003). Neighborhood structure, parenting processes, and the development of youth's externalizing behaviors: A multilevel analysis. *American Journal of Community Psychology, 31*, 35-53.
- Broberg, A. G., Ekeröth, K., Gustafsson, P. A., Hansson, K., Hägglöf, B., Ivarsson, T., & Larsson, B. (2001). Self-reported competencies and problems among Swedish adolescents: A normative study of the YSR. *European Child and Adolescent Psychiatry, 3*, 186-193.
- Brown, B. B., Mounts, N., Lamborn, S. D., & Steinberg, L. (1993). Parenting practices and peer group affiliation in adolescence. *Child Development, 64*, 467-482.
- Cole, D. A., Martin, J. M., & Powers, B. (1997). A competency-based model of child depression: A longitudinal study of peer, parent, teachers, and self-evaluations. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines, 38*, 505-514.

- Cole, D. A., Martin, J. M., Peeke, L. A., Seroczynski, A. D., & Fier, J. (1999). Children's over- and underestimation of academic competence: A longitudinal study of gender differences, depression, and anxiety. *Child Development, 70*, 459-473.
- Coley, R. L., & Hoffman, L. W. (1996). Relations of parental supervision and monitoring to children's functioning in various contexts: Moderating effects of families and neighborhoods. *Journal Of Applied Developmental Psychology, 17*, 51-68.
- Crocker, J., & Wolfe, C. T. (2001). Contingencies of self-worth. *Psychological Review, 108*, 593-623.
- Daniel, K. L., Prue, C., Taylor, M. K., Thomas, J., & Scales, M. (2009). 'Learn the signs. Act early': A campaign to help every child reach his or her full potential. *Public Health, 123*, 11-16.
- Deault, L. C. (2009). A systematic review of parenting in relation to the development of comorbidities and functional impairments in children with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD). *Child Psychiatry Human Development, 41*, 168-192.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science, 16*, 328-335.
- Formoso, D., Gonzales, N. A., & Aiken, L. S. (2000). Family conflict and children's internalizing and externalizing behavior: Protective factors. *American Journal of Community Psychology, 28*, 175-199.
- Gentile, B., Grabe, S., Dolan-Pascoe, B., Twenge, J. M., Wells, B. E., & Maitino, A. (2009). Gender differences in domain-specific self-esteem: A meta-analysis. *Review of General Psychology, 13*, 34-45.
- Green, J., Stanley, C., & Peters, S. (2007). Disorganized attachment representation and atypical parenting in young school age children with externalizing disorder. *Attachment and Human Development, 9*, 207-222.
- Harter, S. (1985). *Manual for the Self-Perception Profile for Children*. Denver: University of Denver.
- Hay, I. (2000). Gender self-concept profiles of adolescents suspended from high school. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 41*, 345-352.
- Henricsson, L., & Rydell, A. -M. (2006). Children with behaviour problems: The influence of social competence and social relations on problem stability, school achievement and peer

- acceptance across the first six years of school. *Infant and Child Development*, *15*, 347-366.
- Hiramura, H., Uji, M., Shikai, N., Chen, Z., Matsuoka, N., & Kitamura, T. (2005). Understanding externalizing behaviour from children's personality and parenting characteristics. *Psychiatry Research*, *175*, 142-147.
- Hoffman, K. B., Cole, D. A., Martin, J. M., Tram, J., & Seroczynski, A. D. (2000). Are the discrepancies between self- and others' appraisals of competence predictive or reflective of depressive symptoms in children and adolescents: A longitudinal study, part II. *Journal of Abnormal Psychology*, *109*, 651-662.
- Hughes, E. K., & Gullone, E. (2008). Internalizing symptoms and disorders in families of adolescents: A review of family systems literature. *Clinical Psychology Review*, *28*, 92-117.
- Kim, K. J., Conger, R. D., Elder Jr., G. H., & Lorenz, F. O. (2003). Reciprocal influences between stressful life events and adolescent internalizing and externalizing problems. *Child Development*, *74*, 127-143.
- Kling, K. C., Hyde, J. S., Showers, C. J., & Buswell, B. N. (1999). Gender differences in self-esteem: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, *125*, 470-500.
- Lahey, B. B., Waldman, I. D., Hankin, B. L., Applegate, B., Loft, J. D., & Rick, J. (2004). The structure of child and adolescent psychopathology: Generating new hypotheses. *Journal of Abnormal Psychology*, *113*, 358-385.
- Leadbeater, B. J., Kuperminc, G. P., Blatt, S. J., & Hertzog, C. (1999). A multivariate model of gender differences in adolescents' internalizing and externalizing problems. *Developmental Psychology*, *35*, 1268-1282.
- Maniadaki, K., Sonuga-Barke, E., & Kakouros, E. (2005). Parents' causal attributions about attention deficit/hyperactivity disorder: The effect of child and parent sex. *Child: Care, Health & Development*, *31*, 331-340.
- Marsh, H. W., Parada, R. H., & Ayotte, V. (2004). A multidimensional perspective of relations between self-concept (Self Description Questionnaire II) and adolescent mental health (Youth Self-Report). *Psychological Assessment*, *16*, 27-41.
- Masten, A. S., Roisman, G. I., Long, J. D., Burt, K. B., Obradović, J., Riley, J. R., . . . Tellegen, A. (2005). Developmental cascades: Linking academic achievement and externalizing and internalizing symptoms over 20 years. *Developmental Psychology*, *41*, 733-746.

- Meeus, W., Branje, S., & Overbeek, G. J. (2004). Parents and partners in crime: A six-year longitudinal study on changes in supportive relationships and delinquency in adolescence and young adulthood. *Journal Child Psychology Psychiatry, 45*, 1288-1298.
- Muris, P., Meesters, C., & Fijen, P. (2003). The Self-Perception Profile for Children: Further evidence for its factor structure, reliability, and validity. *Personality and Individual Differences, 35*, 1791-1802.
- Pardini, D. A., Barry, T.D., Barth, J. M., Lochman, J. E., & Wells, K. C. (2006). Self-perceived social acceptance and peer social standing in children with aggressive-disruptive behaviors. *Social Development, 15*, 46-64.
- Pelkonen, M., Marttunen, M., & Aro, H. (2003). Risk for depression: A 6-year follow-up of Finnish adolescents. *Journal of Affective Disorders, 77*, 41-51.
- Pereira, A. I. F., Canavarro, C., Cardoso, F. M., & Mendonca, D. (2009). Patterns of parental rearing styles and child behaviour problems among Portuguese school-aged children. *Journal Child Family Study, 18*, 454-464.
- Räty, L. K. A., Larsson, G., Söderfeldt, B. A., & Wilde Larsson, B. M. (2005). Psychosocial aspects of health in adolescence: The influence of gender, and general self-concept. *Journal of Adolescent Health, 36*, 530.e21-530.e28.
- Reitz, E., Deković, M., & Meijer, A. M. (2006). Relations between parenting and externalizing and internalizing problem behaviour in early adolescence: Child behaviour as moderator and predictor. *Journal of Adolescence, 29*, 419-436.
- Roberts, C. M., Kane, R., Bishop, B., Cross, D., Fenton, J., & Hart, B. (2010). The prevention of anxiety and depression in children from disadvantaged schools. *Behaviour Research and Therapy, 48*, 68-73.
- Rönnlund, M., & Karlsson, E. (2006). The relation between dimensions of attachment and internalizing or externalizing problems during adolescence. *Journal of Genetic Psychology, 167*, 47-63.
- Rutter, M., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2003). Using sex differences in psychopathology to study causal mechanisms: Unifying issues and research strategies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 44*, 1092-1115.
- Schwartz-Mette, R. A., & Rose, A. J. (2009). Conversational self-focus in adolescent friendships: Observational assessment of an interpersonal process and relations with internalizing symptoms and friendship quality. *Journal of Social and Clinical Psychology, 28*, 1263-1297.

- Sebastian, C., Burnett, S., & Blakemore, S. J. (2008). Development of the self-concept during adolescence. *Trends in Cognitive Sciences, 12*, 441-446.
- Shams, M., & Williams, R. (1995). Differences in perceived parental care and protection and related psychological distress between British Asian and non-Asian adolescents. *Journal of Adolescence, 18*, 329-348.
- Smári, J., Pétursdóttir, G., & Þorsteinsdóttir, V. (2001). Social anxiety and depression in adolescents in relation to perceived competence and situational appraisal. *Journal of Adolescence, 24*, 199-207.
- Straathof, M. A. E., & Treffers, D. A. (1989). *De adolescenten versie van de CNSR*. Oegstgeest: Academic Centre Child- and Youth Psychiatry Curium. (internal publication).
- Taylor, L. D., Davis-Kean, P., & Malanchuk, O. (2007). Self-esteem, academic self-concept, and aggression at school. *Aggressive Behavior, 33*, 130-136.
- Tick, N. T., Van Der Ende, J., & Verhulst, F. C. (2008). Ten-year trends in self-reported emotional and behavioral problems of Dutch adolescents. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 43*, 349-355.
- Tracy, J. L. & Robins, R. W. (2003). "Death of a (narcissistic) salesman": An integrative model of fragile self-esteem. *Psychological Inquiry, 14*, 57-62.
- Van Welzenis, I. (1997). The self-concept of societally vulnerable and delinquent boys within the context of school and leisure activities. *Journal of Adolescence, 20*, 695-705.
- Vannatta, K., Gartstein, M. A., Zeller, M., & Noll, R. B. (2009). Peer acceptance and social behavior during childhood and adolescence: How important are appearance, athleticism, and academic competence? *International Journal of Behavioral Development, 33*, 303-31.
- Veerman, J. W., Straathof, M. A. E., Treffers, D. A., Van den Berg, B., & Ten Brink, L. (1997). *Handleiding Competentiebelevingsschaal voor Kinderen (CBSK)*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Verhulst, F. C., Van der Ende, J., & Koot, H. M. (1997). *Handleiding voor de Youth Self-Report (YSR)*. Rotterdam: Sophia Kinderziekenhuis / Erasmus MC.
- Vieno, A., Nation, M., Massimiliano, P., & Santinello, M. (2009). Parenting and antisocial behaviour: A model of the relationship between adolescent self-disclosure, parental closeness, parental control and adolescent antisocial behavior. *Development Psychology, 45*, 1509-1519.

- Vollebergh, W. A. M., Van Dorsselaar, S., Minshouwer, K., Verdurmen, J., Van der Ende, J., & Ter Borgt, T. (2006). Mental health problems in early adolescents in the Netherlands: Differences between school and household surveys. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *41*, 156-163.
- Wicks-Nelson, R., & Israel, A. C. (2009). *Abnormal Child and Adolescent Psychology*. New Jersey: Pearson Education.
- Wild, L. G., Flisher, A. J., Bhana, A., & Lombard, C. (2004). Associations among adolescent risk behaviours and self-esteem in six domains. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, *45*, 1454-1467.
- Williams, L. R., Degnan, K. A., Perez-Edgar, K. E., Henderson, H. A., Rubin, K. H., Pine, D. S., . . . Fox, N. A. (2009). Impact of behavioral inhibition and parenting style on internalizing and externalizing problems from early childhood through adolescence. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *37*, 1063-1075.
- Wissink, I. B., Dekovic, M., & Meijer, A. M. (2006). Parenting behavior, quality of the parent-adolescent relationship, and adolescent functioning in four ethnic groups. *Journal of Early Adolescence*, *26*, 133-159.
- Ybrandt, H. (2008). The relation between self-concept and social functioning in adolescence. *Journal of Adolescence*, *31*, 1-16.